

Удосконалення обліку та оцінки зобов'язань підприємства в умовах гармонізації з МСФЗ

У статті досліджено актуальні проблеми обліку, класифікації та оцінки зобов'язань підприємств в умовах гармонізації національних стандартів з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ). Висвітлено недосконалість чинного нормативного регулювання, зокрема НП(С)БО 11, у частині вибору методів оцінки та процедури дисконтування, що створює податкові ризики та знижує якість фінансової звітності.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних положень щодо вдосконалення обліку та оцінки зобов'язань для забезпечення релевантності інформації в системі управління підприємством.

Проаналізовано розбіжності між юридичним та економічним трактуванням зобов'язань і доведено пріоритетність економічної сутності, пов'язаної з фактичним рухом ресурсів. Обґрунтовано необхідність впровадження розширеної класифікації зобов'язань за характером погашення, вартістю обслуговування та дотриманням платіжної дисципліни для ефективного управління ліквідністю та прогнозування касових розривів. Окремо розглянуто питання узгодженості підходів до визнання та оцінки зобов'язань у контексті концептуальних засад фінансової звітності.

Досліджено проблематику дисконтування довгострокових зобов'язань. На основі моделювання доведено суттєвий вплив оцінки за теперішньою вартістю на показники Балансу та фінансові результати підприємства через механізм амортизації дисконту. Запропоновано методичні підходи до визначення ставки дисконтування з урахуванням ринкових умов та галузевої специфіки, а також рекомендації щодо документального оформлення всіх процедур, що дозволить мінімізувати фіскальні ризики та забезпечити достовірне відображення реальної вартості боргових зобов'язань у фінансовій звітності.

Ключові слова: зобов'язання; дисконтування; теперішня вартість; класифікація зобов'язань; амортизація дисконту; МСФЗ; фінансова звітність.

Постановка проблеми. В умовах сучасної економіки зобов'язання становлять значну частину пасивів більшості підприємств і безпосередньо впливають на їх фінансову стабільність та платоспроможність. Належний облік зобов'язань є критично важливим для достовірного відображення фінансового стану підприємства та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Оцінка зобов'язань залишається одним із найбільш дискусійних питань сучасного бухгалтерського обліку, що зумовлено поглибленням інтеграції національної практики з МСФЗ та посиленням фіскального тиску на суб'єктів господарювання. Аналіз літературних джерел дозволяє виокремити три ключові вектори проблематики: невизначеність у виборі методу оцінки, методологічні прогалини у процедурі дисконтування та врахування інфляційних чинників.

Відповідно до Концептуальної основи фінансової звітності [10] для оцінки зобов'язань передбачено використання чотирьох основних видів вартості: історичної собівартості, поточної собівартості, вартості реалізації та теперішньої вартості. Попри наявність варіативності, нормативна база, а саме НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [17] встановлює імперативну вимогу відображати поточні зобов'язання у балансі за сумою погашення, тобто недисконтованою сумою грошових коштів, яка, як очікується, буде сплачена для погашення зобов'язання. Однак науковці слушно зауважують, що такий підхід не є універсальним [6]. Наприклад, зобов'язання за короткостроковими позиками доцільніше оцінювати за теперішньою вартістю, тоді як заборгованість за товари та послуги в умовах інфляції коректніше відображати за поточною вартістю, а не історичною сумою погашення [6]. Відсутність у НП(С)БО та МСФЗ чіткої деталізації вимог щодо застосування конкретного виду оцінки до специфічних видів зобов'язань при їх первісному визнанні створює зону невизначеності та знижує якість фінансової звітності.

Питання дисконтування набуло особливої гостроти через масовий перехід українських підприємств на МСФЗ та посилену увагу податкових органів, які розглядають відсутність дисконтування як механізм заниження об'єкта оподаткування. Хоча МСФЗ містять правила визначення справедливої вартості, у національних стандартах процедура дисконтування залишається регламентованою лише опосередковано.

Ключовою проблемою є відсутність у П(С)БО 11 затвердженого переліку критеріїв для дисконтування та уніфікованої методики розрахунку теперішньої вартості, що призводить до суб'єктивізму в облікових оцінках [11].

Таким чином, чинна методологія оцінки зобов'язань потребує вдосконалення в частині конкретизації видів вартості для різних груп зобов'язань та розробки чіткого алгоритму дисконтування в національних стандартах, що дозволить мінімізувати податкові ризики та забезпечити достовірність фінансової звітності.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблематика обліку зобов'язань, їхньої класифікації та оцінки є предметом пильної уваги наукової спільноти, що зумовлено гармонізацією національних стандартів з міжнародними та необхідністю адаптації облікових процедур до сучасних економічних умов.

Вчені В.С. Белозерцев та О.С. Худякова [6], аналізуючи облік розрахунків з контрагентами, вказують на різноманітність підходів до визначення дебіторської заборгованості. Чернікова І.Б. та Гладій І.О. у своїх дослідженнях систематизують погляди науковців на трактування поточних зобов'язань, підкреслюючи недостатність теоретичної розробки цих питань [19]. Колумбет О., Давидюк Н. та Блінцова Н. розглядають зобов'язання та розрахунки як економіко-правову категорію [9]. Проблематика класифікації поточних зобов'язань детально висвітлена у роботах Л.Л. Гевлич та Л.І. Катранжи [8], які пропонують удосконалені підходи до групування зобов'язань. Валькова Н. та Овод Л. [7] також акцентують увагу на впливі класифікації зобов'язань на формування фінансової звітності. Рогова Н.В. [18] обґрунтовує порядок перегляду оцінки зобов'язань відповідно до МСФЗ. Кубік В.Д. та Волчек Р.М. [11], досліджуючи оцінку зобов'язань в умовах МСФЗ, акцентують увагу на необхідності застосування різних видів вартості залежно від цілей оцінки. Андрієць Н.М. та Мельник Т.Г. [5] розглядають методіку дисконтування довгострокових боргів, а Липка Н.М. [13] фокусується на проблемі вибору ставки дисконтування.

Серед іноземних вчених К.Ботосан та ін. [3] систематизували концептуальні проблеми визначення, визнання та вимірювання зобов'язань і виявили суперечності в чинних стандартах. Бейкер Р. та МакГечін А. [1] встановили непослідовність МСФЗ щодо визнання та оцінки зобов'язань через відсутність розмежування між вимірюванням і оцінюванням. Барт М. [2] обґрунтувала переваги справедливої вартості над історичною собівартістю, а Мюррей Д. [4] наголосив на необхідності збереження у визначенні зобов'язання посилань на минулі події та майбутні економічні жертви.

Незважаючи на значний науковий доробок вітчизняних та зарубіжних учених у сфері бухгалтерського обліку, низка критично важливих питань залишається дискусійною та недостатньо розробленою. Зокрема, у сучасній економічній літературі та нормативній базі немає єдиного уніфікованого підходу до класифікації зобов'язань, що враховував би специфіку управління заборгованістю, а не лише потреби складання звітності. Окрім того, практично не врегульованим на рівні національних стандартів, зокрема НП(С)БО 11, залишається методичний інструментарій дисконтування довгострокових зобов'язань: відсутній затверджений перелік критеріїв для дисконтування, чіткий алгоритм розрахунку теперішньої вартості та механізм амортизації дисконту.

Вирішення окреслених питань є критично важливим для забезпечення достовірності фінансової звітності та мінімізації ризиків підприємства. Ігнорування процедури дисконтування або її некоректне проведення, без належного документального обґрунтування, призводить до донарахування податкових зобов'язань з податку на прибуток та штрафних санкцій з боку контролюючих органів. Без застосування справедливої оцінки зобов'язань фінансова звітність втрачає релевантність для інвесторів та кредиторів, які потребують інформації про реальні майбутні грошові потоки.

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних положень щодо удосконалення обліку, класифікації та оцінки зобов'язань підприємства для забезпечення релевантності інформації в системі управління та звітування.

Викладення основного матеріалу. Ефективність управління фінансовою стійкістю підприємства безпосередньо залежить від релевантності інформації про зобов'язання. Аналіз нормативно-правового поля та наукових джерел дозволив виявити фундаментальну розбіжність між юридичним та економічним трактуванням досліджуваної категорії.

Юридичний підхід, що домінує у цивільному праві, розглядає зобов'язання як правовідносини, що виникають з моменту укладання договору [12]. Натомість для цілей бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту критичним є момент фактичного руху ресурсів.

Категорія «зобов'язання» є значно ширшою за поняття «кредиторська заборгованість» [16]. Якщо заборгованість – це сума фінансового боргу, що підлягає погашенню [9], то зобов'язання в контексті МСФЗ та управлінського обліку враховує також конструктивні зобов'язання та забезпечення, де сума або час погашення є невизначеними, але існує висока ймовірність вибуття ресурсів [6]. Звуження поняття «зобов'язання» лише до юридично оформленого боргу призводить до викривлення реального фінансового стану підприємства, оскільки ігнорує майбутні неминучі витрати.

Критичний аналіз діючих методологічних підходів до класифікації зобов'язань виявив обмеженість системи, передбаченої НП(С)БО 11 [17], для цілей ефективного управління ліквідністю підприємства. На основі синтезу теоретичних напрацювань вітчизняних та зарубіжних науковців обґрунтовано необхідність впровадження розширеної класифікаційної системи зобов'язань для потреб внутрішнього фінансового моніторингу та управлінського обліку.

За характером погашення доцільно розмежовувати монетарні та немонетарні зобов'язання. Монетарні зобов'язання передбачають безпосередній відтік грошових коштів з обороту підприємства, тоді як немонетарні погашаються шляхом постачання товарів, надання послуг або виконання робіт. Така класифікація забезпечує можливість більш точного прогнозування касових розривів та формування реалістичного платіжного календаря [7, 6], що є критично важливим для підтримання поточної ліквідності підприємства.

За вартістю обслуговування зобов'язання поділяються на платні та безкоштовні. До платних зобов'язань належать процентні позики, кредити, товарний кредит з нарахуванням відсотків, облігаційні позики та інші інструменти, що передбачають фінансові витрати на їх обслуговування. Безкоштовні зобов'язання включають поточну заборгованість перед бюджетом, персоналом з оплати праці, постачальниками за безвідсотковими умовами комерційного кредиту. Виділення цієї класифікаційної ознаки є критично важливим для коректного розрахунку середньозваженої вартості капіталу підприємства та прийняття обґрунтованих рішень щодо оптимальної структури джерел фінансування.

За дотриманням платіжної дисципліни необхідним є вирішення прострочених зобов'язань як окремої аналітичної групи. Ідентифікація та постійний моніторинг простроченої заборгованості є обов'язковою процедурою для своєчасної оцінки ризику банкрутства підприємства, оскільки накопичення прострочених боргів є індикатором прогресуючої втрати платоспроможності та сигналізує про критичне погіршення фінансового стану суб'єкта господарювання [9, 6].

В умовах переходу на МСФЗ та волатильності економіки оцінка зобов'язань за номінальною вартістю не відповідає концепції вартості грошей у часі. Згідно з МСФЗ 9 [15] та МСБО 39 [14], фінансові зобов'язання при первісному визнанні мають оцінюватися за справедливою вартістю. Якщо ринкова ставка відсотка відрізняється від контрактної, наприклад, отримана безвідсоткова позика від засновника або пільговий кредит, справедливою вартістю є теперішня дисконтована вартість майбутніх платежів.

Для доведення гіпотези про суттєвий вплив методу оцінки на фінансові результати та показники балансу проведено моделювання погашення довгострокового зобов'язання.

Вхідні дані: підприємство отримує безвідсоткову позичку в сумі 300 000 грн. Погашення передбачено графіком: 1-й рік – 150 000 грн, 2-й рік – 100 000 грн, 3-й рік – 50 000 грн. Ринкова ставка дисконтування прийнята на рівні 15 %.

Етап 1. Розрахунок теперішньої вартості на дату визнання. Використовуючи формулу дисконтування:

$$PV = \sum \frac{FV_n}{(1+i)^n},$$

де *PV (Present Value)* – теперішня вартість;

FV (Future Value) – майбутня виплата або номінальна вартість боргу;

i – ефективна ставка відсотка;

n – кількість періодів до дати погашення або здійснення платежу.

Отримуємо такий результат:

$$PV = \frac{150000}{(1,15)^1} + \frac{100000}{(1,15)^2} + \frac{50000}{(1,15)^3} = 130434,78 + 75614,37 + 32875,81 = 238924,96.$$

Дисконт, тобто різниця між номіналом і *PV*, становить: 300 000 – 238 924,96 = 61 075,04.

Розрахована різниця на момент визнання відображається як дохід, або власний капітал, у разі отримання позички від власників, що миттєво покращує фінансовий результат звітного періоду.

Етап 2. Амортизація дисконту. У наступних періодах зобов'язання обліковується за амортизованою собівартістю. «Тіло» кредиту поступово збільшується до номіналу через нарахування умовних відсотків (амортизації дисконту), які визнаються фінансовими витратами. Розрахунок представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Модель розрахунку амортизації дисконту та балансової вартості зобов'язання

Період	Балансова вартість на початок, грн	Ефективна ставка, %	Амортизація дисконту, грн	Платіж (погашення), грн	Балансова вартість на кінець, грн
Рік 1	238 924,96	15	35 838,74	(150 000)	124 763,70
Рік 2	124 763,70	15	18 714,56	(100 000)	43 478,26
Рік 3	43 478,26	15	6 521,74	(50 000)	0,00
Разом			61 075,04	(300 000)	

Джерело: розраховано автором на основі методики

Обґрунтування отриманих результатів моделювання дозволяє виявити багатоаспектний вплив методу дисконтування на фінансову звітність підприємства.

Вплив на баланс підприємства полягає у відображенні реальної економічної вартості зобов'язання замість його номінальної величини. Застосування методу дисконтування передбачає визнання зобов'язання у сумі 238,9 тис. грн замість 300 тис. грн, що відповідає теперішній вартості майбутніх грошових потоків. Така оцінка суттєво покращує структуру балансу та підвищує коефіцієнт фінансової автономії у першому звітному періоді, забезпечуючи більш достовірне уявлення про фінансовий стан підприємства.

Вплив на звіт про фінансові результати виявляється через визнання фінансових витрат, незважаючи на номінальну безвідсотковість позики. Зокрема, у першому році підприємство визнає фінансові витрати у сумі 35,8 тис. грн, що відображає амортизацію дисконту. Такий підхід повністю відповідає принципу нарахування та концепції превальювання економічної сутності над юридичною формою, оскільки відображає реальну вартість користування залученим капіталом у часовому вимірі.

Податковий ефект застосування методу дисконтування набуває особливого значення в контексті мінімізації фіскальних ризиків. Ігнорування процедури дисконтування та облік зобов'язання за номінальною вартістю створює передумови для виникнення податкових спорів, оскільки контролюючі органи можуть кваліфікувати суму дисконту як невідображений дохід підприємства. Це своєю чергою може призвести до нарахування штрафних санкцій та пені, що негативно вплине на фінансовий результат майбутніх періодів.

Вирішення проблеми вибору ставки дисконтування становить найбільш дискусійний аспект практичного застосування методики оцінки зобов'язань за теперішньою вартістю. Критичний аналіз положень національних стандартів бухгалтерського обліку свідчить про відсутність єдиного методологічного підходу до визначення ставки дисконтування, що створює простір для професійного судження бухгалтера.

У результаті проведеного дослідження запропоновано та теоретично обґрунтовано два альтернативні підходи до визначення ставки дисконтування. Перший підхід передбачає використання ринкової ставки відсотка на аналогічні фінансові інструменти, що може бути визначена на основі офіційних даних Національного банку України щодо середньозважених ставок за кредитами для нефінансових корпорацій відповідного строку та валюти. Другий підхід базується на кумулятивній моделі побудови ставки дисконтування, що передбачає додавання до безризикової ставки відсотка (визначеної на основі дохідності облігацій внутрішньої державної позики відповідного строку) премії за ризик конкретного позичальника. Вибір конкретної ставки дисконтування має бути документально зафіксований у бухгалтерській довідці з наведенням економічного обґрунтування та розрахунків, що дозволить мінімізувати податкові ризики та забезпечити можливість аргументованого захисту облікової політики підприємства перед контролюючими органами.

Проведене дослідження доводить, що перехід до оцінки зобов'язань за теперішньою (дисконтованою) вартістю є не просто вимогою МСФЗ, а необхідним інструментом забезпечення достовірності звітності. Запропонована модель амортизації дисконту дозволяє рівномірно розподілити фінансове навантаження протягом строку дії зобов'язання, відображаючи реальну економічну природу операції, а не лише її юридичну форму. Впровадження удосконаленої класифікації та методики оцінки дозволить підприємствам уникнути викривлення показників рентабельності та ліквідності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Для цілей бухгалтерського обліку та фінансового менеджменту пріоритетною є економічна сутність зобов'язання, що визначається моментом фактичного руху ресурсів та ймовірністю їх вибуття, а не лише юридична форма, пов'язана з укладанням договору. Обґрунтовано доцільність впровадження розширеної класифікації зобов'язань за критеріями характеру погашення, вартості обслуговування та платіжної дисципліни, що дозволяє формувати реалістичний платіжний календар, коректно розраховувати вартість капіталу та своєчасно ідентифікувати ризики банкрутства. В умовах переходу на МСФЗ оцінка зобов'язань за номінальною вартістю не відповідає концепції вартості грошей у часі та викривлює реальний фінансовий стан підприємства. Проведене моделювання засвідчило, що оцінка довгострокових зобов'язань за теперішньою вартістю суттєво впливає на структуру балансу, підвищуючи показники фінансової автономії у момент визнання, та забезпечує рівномірний розподіл фінансових витрат через механізм амортизації дисконту.

Для вирішення проблеми невизначеності у виборі ставки дисконтування запропоновано орієнтацію на ринкову ставку відсотка за аналогічними інструментами або використання кумулятивної моделі. Встановлено, що належне документальне оформлення процедури дисконтування є критично важливим інструментом захисту облікової політики перед контролюючими органами, що дозволяє уникнути штрафних санкцій та забезпечити достовірність фінансової звітності для інвесторів.

Список використаної літератури:

1. *Barker R. Why is there inconsistency in accounting for liabilities in IFRS? An analysis of recognition, measurement, estimation and conservatism / R.Barker, A.McGeachin // Accounting and Business Research. – 2013. – Vol. 45, № 4. – P. 1–30.*

2. Barth M.E. Measurement in Financial Reporting: The Need for Concepts / M.E. Barth // Accounting Horizons. – 2014. – Vol. 28, № 2. – P. 331–352.
3. Accounting for Liabilities: Conceptual Issues, Standard Setting, and Evidence from Academic Research / C.A. Botosan, L.Koonce, S.G. Ryan and other // Accounting Horizons. – 2005. – Vol. 19, № 3. – P. 159–186.
4. Murray D. What Are the Essential Features of a Liability? / D.Murray // Accounting Horizons. – 2010. – Vol. 24, № 4. – P. 623–633.
5. Андрієць Н.М. Дисконтування довгострокових зобов'язань: зміни в законодавстві та сучасні реалії / Н.М. Андрієць, Т.Г. Мельник // Молодий вчений. – 2020. – № 4 (80). – С. 261–266. DOI: 10.32839/2304-5809/2020-4-80-54.
6. Белозерцев В.С. Методика обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві / В.С. Белозерцев, О.С. Худякова // Економіка і держава. – 2019. – № 1. – 73 с. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.1.73.
7. Валькова Н. Вплив класифікації зобов'язань на обліковий процес та формування звітності підприємства / Н.Валькова, Л.Овод // Вісник Хмельницького національного університету. – 2024. – Вип. 336, № 6. – С. 171–176. DOI: 10.31891/2307-5740-2024-336-26.
8. Гевлич Л.Л. Особливості підходів до визначення сутності поняття «поточні зобов'язання» та їх класифікації / Л.Л. Гевлич, Л.І. Катранжі // Фінанси, облік, банки. – 2017. – № 1 (22) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://jfub.donnu.edu.ua/article/view/5014>.
9. Колумберт О. Зобов'язання та розрахунки як економіко-правова категорія та об'єкт бухгалтерського спостереження / О.Колумберт, Н.Давидюк, Н.Бліццова // Збірник наукових праць ДУІТ. Серія : Економіка і управління. – 2019. – № 46. – С. 44–60. DOI: 10.32703/2664-2964-2019-46-44-60.
10. Концептуальна основа фінансової звітності : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.09.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text.
11. Кубік В.Д. Оцінка зобов'язань підприємств в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності / В.Д. Кубік, Р.М. Волчек // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2020. – Вип. 3–4, № 74–75. – С. 45–56. DOI: 10.33987/vsed.3-4(74-75).2020.45-56.
12. Кундеус О. Исторична та економічна сутність зобов'язань для цілей обліку та оподаткування / О.Кундеус, Н.Зарудна, Б.Трухновецька // Галицький економічний вісник. – 2023. – Т. 85, № 6. – С. 76–87.
13. Липко Н.М. Проблема дисконтування в українській практиці підготовки та презентування фінансової звітності в умовах переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності / Н.М. Липко // Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка. – 2023. – Вип. 18. – С. 224–229. DOI: 10.32782/2708-0366/2023.18.25.
14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 (МСБО 39): Фінансові інструменти: визнання та оцінка : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 ; станом на 17 жовт. 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015#Text.
15. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9): Фінансові інструменти : Стандарт Ради з Міжнар. стандартів бух. обліку від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text
16. Панічук О.В. Управління зобов'язаннями в процесі оцінювання кредитоспроможності підприємства: обліково-інформаційний аспект / О.В. Панічук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2024. – № 1 (57). – С. 25–33. DOI: 10.26642/pbo-2024-1(57)-25-33.
17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» : Наказ М-ва фінансів України від 31.01.2000 № 20 ; станом на 3 листоп. 2020 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>.
18. Рогова Н.В. Бухгалтерський облік дисконтування зобов'язань: проблеми реалізації в умовах МСФЗ / Н.В. Рогова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2014. – № 4 (66). – С. 192–198 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/view/1759>.
19. Чернікова І.Б. Теоретичні основи обліку поточних зобов'язань у системі управління / І.Б. Чернікова, І.О. Гладій // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2018. – Вип. 2. – С. 41–51 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstrp_2018_2_6.

References:

1. Barker, R. and McGeachin, A. (2013), «Why is there inconsistency in accounting for liabilities in IFRS? An analysis of recognition, measurement, estimation and conservatism», *Accounting and Business Research*, Vol. 45, No. 4, pp. 1–30.
2. Barth, M.E. (2014), «Measurement in Financial Reporting: The Need for Concepts», *Accounting Horizons*, Vol. 28, No. 2, pp. 331–352.
3. Botosan, C.A., Koonce, L., Ryan, S.G. et al. (2005), «Accounting for Liabilities: Conceptual Issues, Standard Setting, and Evidence from Academic Research», *Accounting Horizons*, Vol. 19, No. 3, pp. 159–186.
4. Murray, D. (2010), «What Are the Essential Features of a Liability?», *Accounting Horizons*, Vol. 24, No. 4, pp. 623–633.
5. Andriiets, N.M. and Melnyk, T.H. (2020), «Dyskontuvannya dovhostrokovykh zobov'iazan: zminy v zakonodavstvi ta suchasni realii», *Molodyi vchenyi*, No. 4 (80), pp. 261–266, doi: 10.32839/2304-5809/2020-4-80-54.
6. Bielozertsev, V.S. and Khudiakova, O.S. (2019), «Metodyka obliku ta audytu rozrakhunkiv z kontrahentamy na pidpriemstvi», *Ekonomika i derzhava*, No. 1, 73 p., doi: 10.32702/2306-6806.2019.1.73.
7. Valkova, N. and Ovod, L. (2024), «Vplyv klasyfikatsii zobov'iazan na oblikovyi protses ta formuvannya zvitnosti pidpriemstva», *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, Issue 336, No. 6, pp. 171–176, doi: 10.31891/2307-5740-2024-336-26.

8. Hevlych, L.L. and Katranzhi, L.I. (2017), «Osoblyvosti pidkhodiv do vyznachennia sutnosti poniattia "potochni zobov'iazannia" ta yikh klasyfikatsii», *Finansy, oblik, banky*, No. 1 (22), [Online], available at: <https://jfub.donnu.edu.ua/article/view/5014>
9. Kolumbert, O., Davydiuk, N. and Blintsova, N. (2019), «Zobov'iazannia ta rozrakhunky yak ekonomiko-pravova katehoriia ta ob'iekt bukhhalterskoho sposterezhennia», *Zbirnyk naukovykh prats DUIT. Seriya. Ekonomika i upravlinnia*, No. 46, pp. 44–60, doi: 10.32703/2664-2964-2019-46-44-60.
10. Rada z Mizhnar. standartiv bukh. Obliku (2010), *Kontseptualna osnova finansovoi zvitnosti*, Standart vid 01.09.2010, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009#Text
11. Kubik, V.D. and Volchek, R.M. (2020), «Otsinka zobov'iazan pidpriemstv v umovakh zastosuvannia mizhnarodnykh standartiv finansovoi zvitnosti», *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, Issue 3–4, No. 74–75, pp. 45–56, doi: 10.33987/vsed.3-4(74-75).2020.45-56.
12. Kundeus, O., Zarudna, N. and Trukhonovetska, B. (2023), «Istorychna ta ekonomichna sutnist zobov'iazan dlia tsilei obliku ta opodatkovannia», *Halyskyi ekonomichnyi visnyk*, Vol. 85, No. 6, pp. 76–87.
13. Lypko, N.M. (2023), «Problema dyskontuvannia v ukraïnskii praktytsi pidhotovky ta prezentuvannia finansovoi zvitnosti v umovakh perekhodu na mizhnarodni standarty finansovoi zvitnosti», *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya. Ekonomika*, Issue 18, pp. 224–229, doi: 10.32782/2708-0366/2023.18.25.
14. Rada z Mizhnar. standartiv bukh. obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 39 (MSBO 39): Finansovi instrumenty: vyznannia ta otsinka*, Standart vid 01.01.2012, stanom na 17 zhovt. 2013 r., [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_015#Text
15. Rada z Mizhnar. standartiv bukh. obliku (2012), *Mizhnarodnyi standart finansovoi zvitnosti 9 (MSFZ 9): Finansovi instrumenty*, Standart vid 01.01.2012, [Online], available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_016#Text
16. Panichuk, O.V. (2024), «Upravlinnia zobov'iazanniamy v protsesi otsiniuvannia kredytopromozhnosti pidpriemstva: oblikovo-informatsiinyi aspekt», *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalterskoho obliku, kontroliu i analizu*, No. 1 (57), pp. 25–33, doi: 10.26642/pbo-2024-1(57)-25-33.
17. M-vo finansiv Ukrainy (2000), *Pro zatverdzhennia Natsionalnogo polozhennia (standartu) bukhhalterskoho obliku 11 «Zobov'iazannia»*, Nakaz vid 31.01.2000 No. 20, stanom na 3 lystop. 2020 r., [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text>
18. Rohova, N.V. (2014), «Bukhhalterskyi oblik dyskontuvannia zobov'iazan: problemy realizatsii v umovakh MSFZ», *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli*, No. 4 (66), pp. 192–198, [Online], available at: <http://www.journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/view/1759>
19. Chernikova, I.B. and Hladii, I.O. (2018), «Teoretychni osnovy obliku potochnykh zobov'iazan u systemi upravlinnia», *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, Issue 2, pp. 41–51, [Online], available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2018_2_6

Орлов Ігор Віталійович – доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського Інституту імені Ференца Ракоці ІІ.

<https://orcid.org/0000-0003-3119-0698>.

Наукові інтереси:

– облік і аудит zobov'язanь підприємств.

Orlov I.V.

Improving the accounting and valuation of enterprise liabilities in the context of harmonization with IFRS

The research paper examines current issues in accounting, classification, and measurement of enterprise liabilities in the context of harmonizing national standards with International Financial Reporting Standards (IFRS). The shortcomings of existing regulatory frameworks, particularly NAS 11, regarding the selection of measurement methods and discounting procedures are highlighted, as these create tax risks and reduce the quality of financial reporting. The objective of the research paper is to substantiate theoretical and methodological provisions for improving the accounting and measurement of liabilities to ensure the relevance of information within the enterprise management system. The research paper analyzes the divergences between the legal and economic interpretations of liabilities and demonstrates the priority of the economic substance related to the actual movement of resources. The necessity of introducing an expanded classification of liabilities – by the nature of settlement, cost of servicing, and compliance with payment discipline – is substantiated for the purpose of effective liquidity management and cash gap forecasting. The issue of consistency in approaches to the recognition and measurement of liabilities within the conceptual framework of financial reporting is also addressed. Particular attention is given to the discounting of long-term liabilities. Based on economic and mathematical modeling, the significant impact of present value measurement on Balance Sheet indicators and the financial results of an enterprise through the discount amortization mechanism is demonstrated. Methodological approaches to determining the discount rate considering market conditions and industry-specific factors are proposed, along with recommendations for the documentary formalization of all procedures, which will minimize fiscal risks and ensure accurate reflection of the true value of debt obligations in financial statements.

Keywords: liabilities; discounting; present value; liability classification; discount amortization; IFRS; financial reporting.

Стаття надійшла до редакції 29.12.2025.